

ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛОТЕК

Сьогодні розвиток інформаційно-комунікаційних технологій вносить суттєві зміни у відносини користувачів (споживачів інформації) з бібліотекою. Очевидно, що бібліотеки не лише намагаються конкурувати з іншими каналами інформації, але й намагаються зацікавити користувача новими продуктами та послугами. Отже, питання інформаційного сервісу, інформаційних можливостей бібліотечної системи в інформаційному просторі держави набуває особливої актуальності.

Варто зазначити, що останнім часом дедалі активніший інтерес фахівців до нововведень у бібліотеках. Огляд світового досвіду надання бібліотеками інформаційних послуг показує, що відбувається переосмислення основ бібліотечно-інформаційного обслуговування. Сьогодні воно базується на вивченні специфіки інформаційних потреб, ступеня їх задоволення, рівня науково-інформаційної культури споживачів. Актуальним є створення індивідуалізованих систем обслуговування, які задовольняють кожного споживача, враховують загальне та індивідуальне в його інтересах.

Функціонування бібліотеки завжди є відображенням стану інформаційного середовища і відповіддю на його нові запити. Як зазначає О. Онищенко, «сьогодні виникла необхідність врахування якісних комплексних змін в інформаційному середовищі: змін у виробництві, розповсюдженні, використанні інформації, змін в інформаційних потребах людей і можливостях їх задоволення. Виникла необхідність сформувати новий, збагачений образ бібліотеки, відповідний тенденціям розвитку інфосфери».

Можемо констатувати, що на сьогодні вже сформувався «новий» користувач бібліотеки: комп'ютернограмотний, оснащений мобільними телекомунікаційними приладами, який «бажає брати багато і на відстані». Потреби сучасних користувачів трансформуються – головними вимогами стають мобільність, мультимедійність, онлайн-доступ, оперативність. При цьому зазначимо, що зростаючий рівень технологічного розвитку дає можливість дедалі повніше задовольняти ці вимоги. Науковці нині досліджують феномен «мобільного суспільства». Однак, як свідчить практика останніх років, важливе значення для суспільного розвитку має навіть не стільки мобільність, скільки той факт, що розвиток електронних технологій сприяє залученню творчого потенціалу мільйонів людей у мережевий простір для вирішення наукових, суспільно значущих проблем.

Поява швидкісних безпроводних каналів зв'язку і розширення зон охоплення робить можливим практично постійне перебування в мережі, а потоки особистої інформації завдяки смартфонам миттєво потрапляють в обіг. Внутрішній світ людини дедалі більше стає невід'ємною частиною публічного простору, а цей простір, зі свого боку, проникає в індивідуальне буття людини. Такі тенденції характерні і для України. Дедалі більше українців стають власниками електронних пристроїв мобільного зв'язку.

У найближчій перспективі технологічний розвиток буде спрямовано на забезпечення мобільності й електронної автономності індивіда. Попри, здавалося б, більшу доступність книг, розвиток мобільного доступу до Інтернету формує тенденцію до зменшення читання друкованих книг і перехід до читання на різноманітних мобільних пристроях.

Формування «мобільного суспільства» вносить і буде вносити надалі істотні зміни в діяльність бібліотек. Сьогодні спостерігається тенденція розширення доступу через мобільні пристрої до фондів та інформаційних послуг бібліотек, розроблення з цією метою спеціального програмного забезпечення, використання можливостей соціальних мереж, вікі та геоінформаційних сервісів, підготовка мультимедійних матеріалів у відповідних форматах для мобільних пристроїв. Ряд провідних бібліотек надають тематичні структуровані матеріали, інформаційно-аналітичні продукти, доступ до електронних фахових журналів тощо.

Завдяки мобільним технологіям урізноманітнюються й форми роботи бібліотек. Мобільні пристрої та їх можливості розвиваються стрімко. І так само, як змінюється мобільний пристрій, змінюються формати представлення даних.

Однією з гібридних форм представлення інформації є популярне в країнах Заходу інтерактивне видання – мультимедійний продукт, що включає в себе текст, ілюстрації, інтерактивні елементи, відео та унікальний саундтрек. Серед окремих категорій читачів зростає інтерес до аудіокниг для мобільних пристроїв.

У контексті поширення в бібліотеках мобільних технологій актуальним є також використання в діяльності бібліотечних установ QR-кодів як ефективного способу надання додаткової інформації для читача, а також в якості інноваційної технології для сприяння популяризації книг, авторів та бібліотеки. QR-код покликаний швидко доносити зашифровану інформацію до користувача. Сьогодні за допомогою використання QR-кодів бібліотеки дають змогу користувачам перейти на сайт автора книги або на тематичні сайти, що мають відношення до книги, або тем, які книга охоплює, зорієнтуватись в бібліотеці та її послугах, взяти участь у різноманітних інтелектуальних естафетах, іграх, квестах, вікторинах, скачати на свій пристрій електронну книгу або іншу потрібну інформацію.

Мобільні технології змінюють і логіку підходів до виробничих процесів інформаційно-аналітичних структур бібліотек, що можна простежити на прикладі роботи таких підрозділів НБУВ, як СІАЗ, НЮБ і ФПУ.

Сучасні технології дають можливість підвищувати наочність інформації через мультимедійні матеріали, допоміжні таблиці, графіки, діаграми. Починаючи від можливостей управління накресленням і атрибутами шрифтів, комбінування способів подання даних в діапазоні від статичності до динаміки, від відео до аудіо, і закінчуючи реалізацією діалогового режиму та здатності документа із застосуванням викликів системних функцій реагувати на події – усі ці можливості можуть бути використані кваліфікованим виконавцем документа при підготовці інформаційно-аналітичного продукту.

Використання мобільного доступу до Інтернету і веб-технологій дає такі переваги, як онлайнність, оперативність, що визначається можливістю негайної доставки користувачу; необмежена кількість читачів; порівняно низька собівартість; доступ до архіву; зручність пошуку та збереження інформації; різноманітні форми зворотного зв'язку. Саме ці критерії є визначними під час створення та поширенні продукції інформаційно-аналітичними підрозділами Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

Узагальнюючи, зазначимо, що стрімкий розвиток і поширення мобільних технологій, основні тенденції в їх використанні, ставить перед бібліотеками та бібліотечними інформаційно-аналітичними структурами завдання швидкого опанування та впровадження у свою діяльність цих технологій з метою подальшого переорієнтування бібліотечного сервісу на інформаційні потреби «нового» користувача. Це дасть змогу, зокрема НБУВ, продовжити її трансформацію у сучасний інформаційний центр, функціонувати як виробнича система з обробки документно-інформаційного ресурсу та виробництва інформаційних продуктів і послуг, поєднуючи традиційні та надаючи інноваційні продукти й послуги.

